

El desmembrament del Mas Cabanyes

Sergi Alcalde Vilà
Centre d'Estudis Canetencs

The dismantling of Mas Cabanyes

Aquest article versa sobre el final i desmembrament del «Mas Cabanyes de Vall» de Canet, amb un nombre important de litigis familiars entre els descendents i també amb l'Església Parroquial de Canet, qui exercia el seu dret de cohereva. Després de la sentència judicial, el terreny del Mas Cabanyes es va anar subdividint entre els múltiples hereus.

Paraules Clau: Mas Cabanyes de Vall, família Cabanyes, Isabel Cabanyes Torroella, Josep Dalmau Cabanyes, Xaró.

This article considers the final days and dismantling of «Mas Cabanyes de Vall» in Canet de Mar, which involved an important number of lawsuits between family descendants and the Parish Church of Canet de Mar, acting on its right as co-heir. After a judicial sentence, the land of Mas Cabanyes was divided among the multiple heirs.

Key words: Mas Cabanyes de Vall, Cabanyes family, Isabel Cabanyes Torroella, Josep Dalmau Cabanyes, Xaró.

El Mas Cabanyes de Vall, conegut popularment com a Mas Cabanyes, possiblement deu haver estat la masia canetenca amb més batusses, complots i desgavells familiars de la nostra vall, a excepció és clar, de la vella Casa Forta (part antiga del Castell de Santa Florentina), que pel seu rang i importància, déu-ni-do també!. El Mas Cabanyes de Vall¹ i el seu estratègic quintà o gleba de terra, és a dir el terreny conreable que rodejava la masia, se situaven a la part baixa de l'actual terme de Canet. Perimetralment es resseguia per la Riera Sant Domènec a l'est, per la part posterior de les cases de la carretera (actual carrer del Mar), i de les del carrer Caldetà Alta (actual carrer Caldetà) per migdia, incloent -com es pot veure- tot el turó de la Rodalera. Per l'oest amb el que seria la partió amb l'horta coneguda Com Can Manén, és a dir el que coneixem avui dia com la part posterior de les cases del carrer Sant Antoni i que s'aproximaria a l'actual carrer Barcelona. I pel nord fins a la Riera Gavarra.

De fet els Cabanyes que van arribar al segle XVII, veritablement ja no ho eren, atès que per la defunció de la línia legítima d'hereus, es va tramar una conxorxa familiar per intitular hereus i propietaris als descendents dels segons matrimonis de les vídues d'aquells. Aquesta

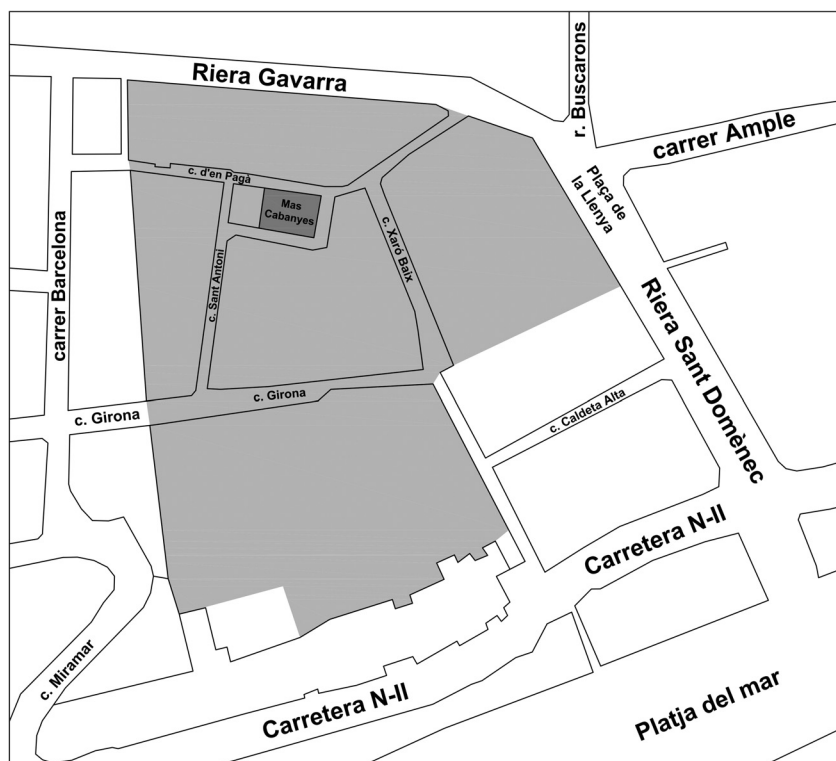
suplantació d'identitat, que fins i tot va culminar amb l'assimilació del cognom Cabanyes quan, a cap d'ells li pertanyia, va ser degudament estudiat pel company Francesc Rodríguez en el seu article «*Miquel Flaquer i Coloma Saleta, els primers dels «nous» Cabanyes*»².

A principis del segle XVII la pubilla Cabanyes era Joana Cabanyes i Saleta (*ca.1580 - +1624), que en realitat s'hauria d'haver anomenat Flaquer i Saleta. S'havia casat amb Pau Cabanyes i Solell, pagès originari de Badalona que curiosament compartia el mateix cognom, malgrat no tenir-hi ascendència comuna. Quan Joana morí, l'hereu va ser el fill primogènit, el pagès Jaume Cabanyes i Cabanyes-Flaquer (*1606). Jaume és qui a part d'actuar com a hereu, provoca un punt d'inflexió en la descendència i propietat del mas. Vist avui, podríem dir que no va fer les coses gaire bé. Sabem que d'entre altres patia de les doloroses pedres a la bufeta que li impedié orinar amb tranquil·litat. Devia ser tanta l'agonia que fins i tot va demanar ajut a la Mare de Déu de Núria, qui sembla que l'escoltà i li solucionà el problema, atès que no sols consta com un dels agraciats amb un miracle, sinó que també va prometre, com a agraïment, la contribució del pagament del daurat del nou retaule de l'ermita pirinenca³, però això ja seria assumpte d'un altre article. A part d'aquest problema de

salut, es casà en dues ocasions. Primer als voltants de 1630 amb Teresa Valls, filla del veïnat de Sotarriba, parròquia de Sant Vicenç de Llavanes, amb qui va tenir almenys dos fills. Salvador i Pau Cabanyes i Valls. Un cop morta Teresa, Jaume es va tornar a casar, en aquesta ocasió en ple flagell de la pesta bubònica, atès que l'any 1652 va contraure núpcies amb Elisabet Torroella⁴, filla del passamaner Bernat Torroella, i vídua del boter barceloní Josep Pradell. Amb Elisabet tindrà almenys dos fills, Jaume (anomenat en els documents «menor») i Isabel Cabanyes i Torroella, que va néixer a principis de febrer del 1654 i va ser batejada el 16 de febrer d'aquell any⁵. Curiosament havia nascut l'any que va començar el declivi de la presència de la fatídica pesta bubònica a Canet (1649-1654)⁶.

Una malaltia que afectà amb virulència la nostra població i perdurà en el record col·lectiu durant dècades, i que tant ens ha recordat als investigadors de la microhistòria local, quan va aparèixer el llastre de la Covid-19. En la seva inscripció de baptisme consta: «Vuy als setze de febrer [de] mil sis cents sinquant quatre es estada batejada Coloma, Isabel, Margarida, filla de Jaume Cabanyes pagès, y de Isabel muller sua. Foren padrins Pau Cabanyes fadri, fill del dit Jaume Cabanyes, y Coloma Torroella, muller de Bernat Torroella, passamaner de la ciutat de Barcelona. [Celebrat] per mi Bartomeu Camps, prevere». Lògicament els quatre germans, dos de cada matrimoni, es portaven força diferència d'edat, i per tant els primers van establir-se per ells i restaren amb el pare, residint al Mas Cabanyes, la segona esposa i els dos fills menors.

Quan diem que Jaume Cabanyes i Flaquer no havia fet les coses bé, és perquè va morir pels volts de la dècada de 1660 «ab-intestat», al contrari del que hauria estat d'esperar en un hereu i propietari d'un mas. És a dir que no havia ordenat cap testament ni voluntats. Aquesta absència, com podem imaginar, va crear un conflicte entre els quatre germans Cabanyes, tots ells lligitímadament hereus dels béns del seu pare. Es va iniciar així, un llarg plet entre els germans, que els obligaria a signar un document de repartiment, concòrdia que sospito ho devien fer en contra de la seva voluntat. Es reuniren els quatre davant el notari canetenc Miquel Duran i Estrader, el 4 d'octubre de 1678. Fixem-nos, feia gairebé vint anys de la mort del pare. La repartició

Ubicació del Mas Cabanyes i el seu quintà de terra conreable a principis de segle XVIII. (Sergi Alcalde)

va quedar d'aquesta manera: als germans Salvador i Pau, fills del primer matrimoni els pertocà «La casa principal nombrada Cabañes, con sus tierras, honores, etc⁷, así como la parte que corresponde a dicha heredad dentro del Campo nombrada de San Feliu⁸, en termino de Canet. Así como otra pieza de tierra viña plantada, en termino de Arenys, nombrada Rosals⁹». En canvi als altres dos germans, Jaume i Isabel, fills del segon matrimoni, els pertocarien segons ells, l'altra meitat de les propietats, que eren: «Una pieza en el sitio Rosals, termino de Arenys, de 10 jornales. Otra pieza de viña de 12 jornales, también denominada Rosals. Y otra pieza viña, en la parroquia de Arenys, en sitio Rosals, de cabida 8 jornales». És possible que la repartició es fes de mode equitatiu a la superfície, però queda clar que els que s'emportarien la millor part, amb terres que serien un important pol urbanístic en els propers anys, eren els germans Pau i Salvador. Malgrat aquest acord, el plet es perllongà almenys fins la seva sentència produïda el 7 de juny de 1687. Durant tot aquest embolic, i per acabar-ho d'adobar, moriren dos dels germans; per una part Salvador Cabanyes Valls (+14 juliol 1698), i per altra Jaume Cabanyes Torroella (àlies Jaume «menor»). Ambdós, pel que sembla, sense haver testat. Entremig també, Isabel Cabanyes i Torroella s'havia casat pels volts de 1678, segurament a Barcelona, amb el vidu fuster Jaume Dalmau¹¹.

Isabel devia ser una dona de fort caràcter i empena, o molt ben assessorada. Entre el plet consta «pretendió la nombrada Isabel Dalmau y Cabañas le fuesen adjudicaes las 3 partes de la

Cantonada dels carrers Xaró Alt i Jaume Pagà. Edifici que formava part del Mas Cabanyes. (Sergi Alcalde)

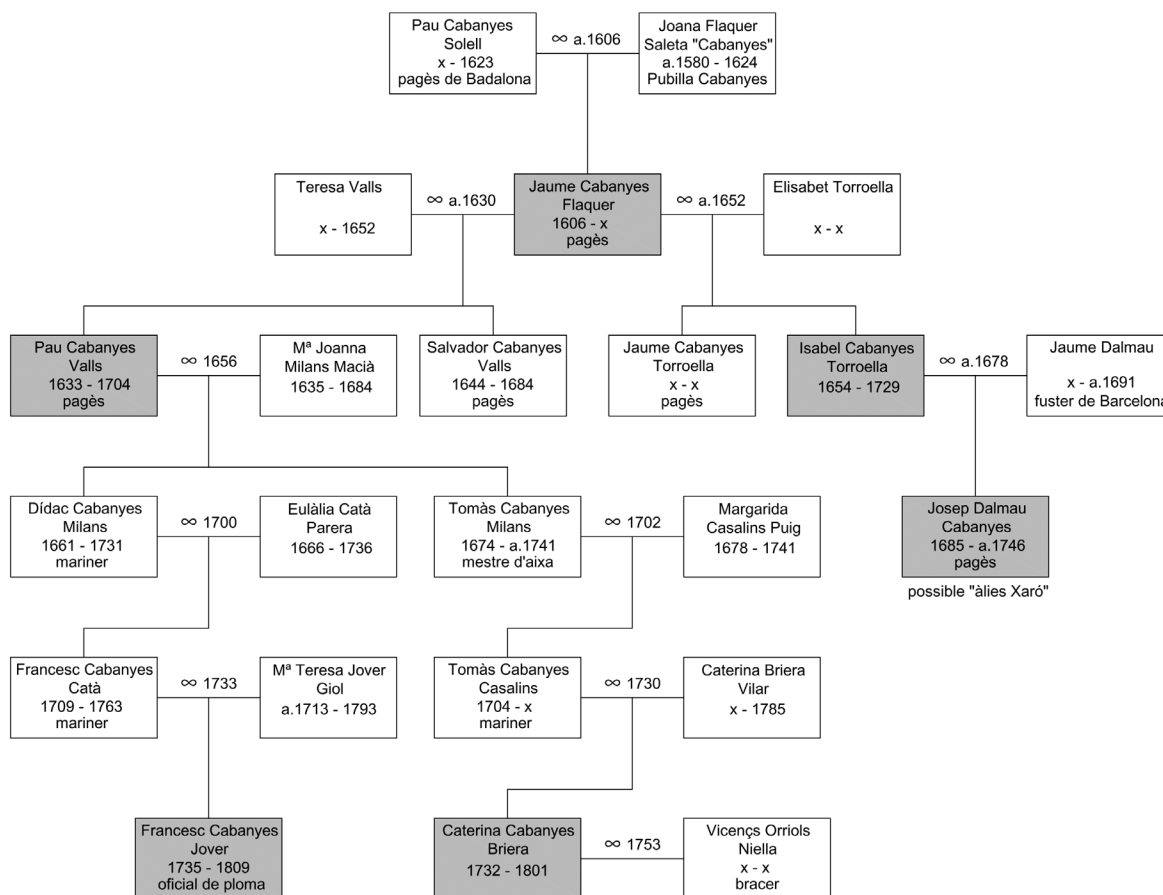
*heredad y bienes del sobredicho Jayme Cabañes su padre*¹², y que en consecuencia fuese condenada Julita Pujadas, como possessora de una pieza de tierra de dicha herencia, en haverla de devolver a su favor con los frutos percibidos»¹³. Fos com fos, sembla que Isabel Cabanyes va ser molt perseverant i no va arribar a afuixar mai les rendes del control i possessió del Mas Cabanyes, controlant-lo i gestionant-lo. Amb el seu marit, qui regentava la fusteria al carrer barceloní dels Carders¹⁴, que va des de la Plaça de la Llana fins la Plaça de Sant Agustí Vell, al cor del barri de Santa Caterina, i on destaca la Capella romànica de la Verge de la Guia o d'en Marcús, tingueren almenys cinc fills, la majoria d'ells batejats a Santa Maria del Mar¹⁵. Bernat, el primogènit, que segurament morí albat, nasqué el dimecres 7 de setembre de 1678 a les 9 del matí, batejat el dia 9 per «Mossèn Boneu, Vicari de Santa Maria de la Mar». Josep, nascut el 3 de maig de 1680 «lo mateix dia de Santa Creu de Maig», qui també morí albat, i que va ser l'únic que batejaren a la Catedral de Barcelona, havent-lo apadrinat «los nobles Don Josep de Paguera i Vilana, y dona Maria de Farnès muller de Don Llorens Farnès». Després naixeria l'any 1678 Bernat, el 1682 Cecília, el 1685 Josep, qui per mort de la resta de germans esdevindria l'únic hereu, essent padrins el sastre Josep Margarit i Coloma Puig de Ripollet, i finalment Marina-Julietta nascuda l'any 1690.

A finals de 1691 Jaume Dalmau traspasà després d'una greu malaltia. De res li van servir les medicines preses per la seva esposa Isabel a les

botigues dels apotecaris barcelonins Rafel Roca i Joan Vilardoya, per un valor de 16 sous el primer i 3 lliures el segon¹⁶. El fuster Jaume Dalmau va ser sepultat dins el convent de Sant Agustí, celebrant quinze misses fins el 5 de gener de 1692, rigorosament pagades per la seva vídua, per un total de 3 lliures i 15 sous, amb àpoca signada pel sagristà Rafel Matoras. A finals del mateix mes de gener Isabel li va tornar a fer dir deu misses més, pagant-ne 2 lliures i 10 sous¹⁷.

Segurament, un cop vídua, va traslladar la residència permanent al Mas Cabanyes de Canet. El seu fill Josep Dalmau i Cabanyes, potser massa malcriat de petit per ser l'únic hereu, li va sorgir un caràcter complicat i es va veure en diverses ocasions implicat en accions poc honorables. Des de Canet, Isabel va començar a perfilar l'evolució futura del mas, especialment la urbanística. Des de 1699 anirà compartimentant en còssos o solars i establint a tongades (1699/ 1719/ 1726-1727) tot el límit del Mas Cabanyes amb la Riera Sant Domènec, constituint-se així el conjunt d'edificis i immobles del costat oest de la riera.

El dia 11 d'agost de 1729 traspassava dins el vell Mas Cabanyes de Vall, qui s'intitulava pubilla i propietària, Isabel Cabanyes i Torroella, a una edat venerable, atès que havia assolit els 75 anys. El seu testament ha estat segurament, un dels que més llengua ha fet córrer a Canet, juntament potser amb el de Ramon de Montaner, Comte de la Vall de Canet. El 10 d'abril de 1729, estant enllitada per «malaltia corporal de la qual temo morir», va demanar la presència del vicari mossèn Josep Soler per a disposar de les seves últimes voluntats¹⁸. L'acompanyaven com a testimonis Josep Colomer, mestre d'aixa, i el jove escriptor Anton Vendrell del Turó i Desplà, qui es convertiria en els propers anys en un dels destacats notaris canetencs. Va deixar marmessors al Rnt. Bonaventura Cirés, resident de la parròquia de Canet, al rector i protectors de la mateixa, i als seus cosins barcelonins Bernat i Pere Torroella, veler i argenter respectivament. Demanava ser enterrada al cementiri parroquial de Canet amb celebració «de enterro, eixida, novenal i cap de any». Per salvaguardar la seva ànima i «que el Senyor la ha creada, pregant-li sia servit colocarla a la patria celestial del Paradís... vuy me sien celebrades 3 misses resades per quiscún dels residents i preveres de dita Iglesia, donant de caritat 6 sous... Vull me sien fundades en dita Iglesia dues misses perpètuament, donant de caritat 10 sous, per a la mia anima y demés de ma obligació, celebrades per lo Rector i residents, lo una lo dia me esdevindrà morir i la altra lo dia de Santa Elisabeth». Entrant ja a la part de la decisió patrimonial, i reafirmant la trajectòria poc fiable del seu fill, destacava «Suplico al Rnt. Rector i protectors... tingan tot cuidado de la conservació de ma heretat i bens, que no la pugan alienar los hereus, y per xo los dono aquell ple

Arbre on es marca amb color gris els membres que intervingueren directament en la repartició del Mas Cabanyes . (Sergi Alcalde)

poder que de dret es menester... tornant-los a pregar que si mon hereu baix anomenant no sabria governar ma casa y bens, eo sos fills o descendents sin tindrà, arrendian dita casa y bens los dits Rnt. Rector i protectors, i que mon hereu i los successors viscan del usdefruit». No s'oblidava tampoc de les germanes Maria i Eulàlia Cabanyes, filles del mariner Josep Cabanyes, i esposes respectivament d'Antoni Mudàs, també mariner de Canet, i de Jaume Simón, de Sant Cebrià de Vallalta, a les quals els va deixar 50 lliures a cadascuna, «pagadores dins 6 anys pròxims, amb condició que si la dita ma casa y heretat està en pobres conveniències, tingan de aguardar més temps y accontentar-se amb les pagas que se pogan suportar». Finalment disposava hereu universal «a Josep Dalmau i Cabanyes, fill meu... y ell premort després a sos fills y descendents lligítims i naturals i de lligítim y carnal matrimoni procreats». Fet que ja ens insinua que el «tarambana» del fill podria ser que pretengués alguna vídua que ja tingués descendència. També dictava algunes excepcions, que com es veurà en el futur no es compliran, com eren «que ni dit Josep mon fill, ni altre de sos descendents pogan vendre ni alinear cosa de ma casa y bens. Per a qualsevol cas que sie, encara que sie per a eixir de la presó per delictes comesos, perquè no vull que mos bens servescan de raó per cometre insults, y si algun de ells cometria algun crim, o altre delicte capital, ara per a les hores lo privo de ma universal heretat,

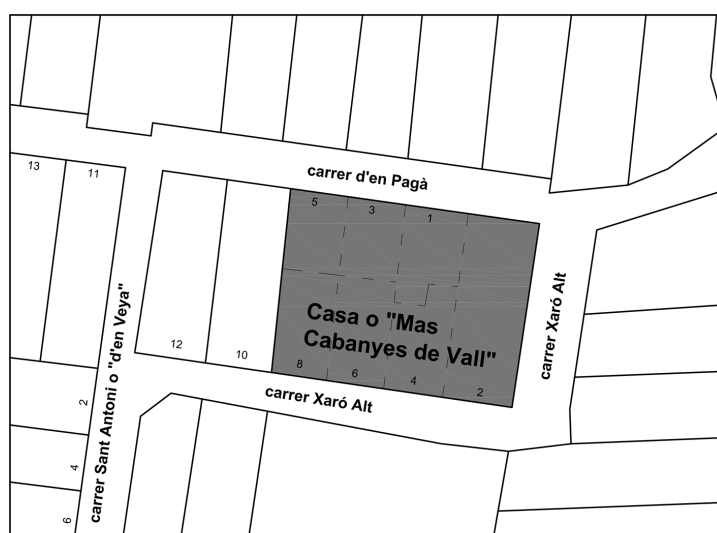
deixant-li solsament 5 sous per dret de lligítima». I finalment disposa la clau de totes les disputes que ocasionà aquest testament, i que va fer córrer tinta i més tinta d'advocats, procuradors, notaris i jutges, i és que «si emperò lo dit Josep mon fill lo dia de mon òbit no viurà, o viurà mas mon hereu no serà perquè no voldrà o no podrà, aleshores li deix 100 lliures. En cas que no visqui o no tinga hereus o fills lligítims i naturals que arribaran a edat adulta, vuy que de dita ma heretat y bens sen fasen tres parts, y en la una part instituesch y la deixo per sufragi de la mia ànima y demás del purgatori, al Rector i protectors de la Iglesia... en altre tercera part crido hereu universal al parent més proper de la casa dita de Cabanyes de Vall, amb pacte que dega cridar hereu a sos fills si en tindrà. I en la restant última part crido hereu al més prop parent de la casa de Jaume Cabanyes q^{dam}, mon marit, per los beneficis que de dita casa tinch rebuts».

Segons hem vist, Isabel es devia fiar molt poc del seu fill, així com de que es pogués fer càrrec de la direcció i regència del Mas Cabanyes. Fins i tot, quan va retornar de Barcelona, va haver-se de comprar roba adequada per a presidir el dol de la seva mare. Així es localitza l'anotació de la negociant Gerònima Clausell, on afirmava que «*tinch rebut de Josep Cabanyes 6 lliures 7 sous, y dits me paga per la roba ha pres per lo dol de sa mare*»¹⁹.

Josep Dalmau i Cabanyes es va haver d'arremangar i posar-se a treballar i gestionar les

Inici del carrer Jaume Pagà, amb les cases que el seu dia van formar part del mas Cabanyes. (Sergi Alcalde)

Ubicació del Mas Cabanyes dins el parcelari actual de Canet. A baix, distribució d'estances del Mas Cabanyes. (Sergi Alcalde)

terres i la masia familiar, doncs se'l comença a documentar des d'aleshores com a pagès. Les insinuacions del testament de la mare on el desmereixen de ser persona amb qui confiar, queden totalment justificades en l'acte d'arrendament del propi Mas Cabanyes, realitzat a finals d'agost de 1731²⁰ a l'hortolà Bernat Sans, és a dir escassos dos anys després de la mort d'Isabel. Qui fa l'arrendament és «Jaume Lagriera, casuístic de la vila d'Hostalrich», exercint de «procurador llegendim de Josep Dalmau i Cabanyes, pagès, arrestat en esta vila, poseedor del Mas Cabanyes i de les seves terres del lloc de Canet». Per tant ja podem veure que Josep estava pres per alguna malifeta, llàstima no s'hagi pogut localitzar cap documentació al respecte.

Sembla que escarmentat, devia tornar cap a Canet, doncs va ser ell qui, seguint els passos iniciats per la seva mare, va continuar segregant i establint patis i còssos de terra en els límits perimetrals del mas. Entre 1732 i 1733 va anar parcel·lant la zona de la Plaça de la Llenya, girant cap a la Riera Gavarra amunt. Fins i tot passant «lo camí del Mas Cabanyes a la Riera i a la Iglesia», que és l'actual entrada al carrer Xaró Baix.

La manca de liquiditat i el seu afany especulatiu arriba a un punt gairebé surrealista, doncs l'any 1734 parteix el propi Mas Cabanyes en parts i el va

això sí, per a viure-hi ell, es va reservar el cós principal del Mas, anomenat «*Lo estudi o quarto de la entrada*» i també una part del segon cós, anomenat «*lo cuarto de la cuina*».

Del Mas Cabanyes a la Casa Xaró i el seu desmembrament

Si cerquem al diccionari la paraula «Xaró», veurem que la descriu com una persona «de mal gust, mancada d'art, de gràcia o d'elegància»²¹, el que en castellà anomenen un «chabacano». És totalment una intuïció però, si analitzem la primera vegada que es troba documentada aquesta paraula relacionada amb el quintà de terra de l'antic Mas Cabanyes veurem que és a l'Arxiu Parroquial de Canet, a la carpeta corresponent a inventaris dels censals que percebia la parroquial canetenca, on hi consta la inscripció: «*Als 3 de novembre de 1746 se prengué pocessió de Casa Xaró*»²², que és la dècada que es perd el rastre de Josep Dalmau i Cabanyes. Intueixo que aquest malparlat, i de vocabulari de poc gust, a més sabent l'historial d'aquest individu, es tracta ni més ni menys que del propi Josep Dalmau i Cabanyes, a qui els canetencs li devien posar l'apel·latiu o malnom «d'en Xaró». Per tant, l'enigmàtic mas o casa Xaró que sempre hem cercat, correspon al propi Mas Cabanyes, o almenys al que en restava després d'haver-lo compartimentat en una mena de primitiu bloc d'habitatges aparellats. Seguint amb les disposicions de la mare Isabel Cabanyes, i una vegada desaparegut el fill Josep, de qui desconeixem on va morir ni passar els últims anys

de vida, l'Església Parroquial de Canet es va fer càrrec *ipso facto* de la regència del mas. Per tant té lògica l'anotació de que prengueren possessió de les estances que restaven de la Casa Cabanyes ja denominada Casa Xaró.

En absència de descendents de Josep Dalmau, l'Església de Canet, encapçalada pels diversos rectors i els protectors, que eren com s'anomenaven els dos capellans designats cada dos anys per a fer-se càrrec de l'administració, els llegats i béns que els difunts deixaven a la parròquia, van assumir la total gestió del mas i les seves possessions. No sols la 1/3 part que els pertocaria segons el testament de la vella Isabel, sinó que, per no aparèixer cap descendent de la família Dalmau de Barcelona, també n'assumiren la gestió de l'altre 1/3 que els hagués pertocat a aquests. Als descendents dels Cabanyes de Canet, que ho serien del difunt Pau Cabanyes i Valls (+1704), germà d'Isabel, els anirien regalant alguns còssos de terra perquè s'hi fessin cases.

L'Església canetenca regí l'heretat del Mas Cabanyes durant més de 40 anys. En aquest període van continuar amb el procés d'aprofitament urbanístic de les seves terres. Entre 1768 i 1776 van anar segregant i establint tots els patis de terra des de la casa número 25 a la 43 del marge esquerra (pujant) de la Riera Gavarrà, fins a tocar amb l'antiga horta de Can Manén, gairebé amb l'actual carrer Barcelona. Però els sucosos rèdits que els rendien anualment els establiments dels còssos o patis de terra no van finalitzar aquí, doncs van continuar parcel·lant el quintà de terra del mas. Entre 1769 i 1779 també van crear de nou un carrer, l'actual Xaró Baix,

Façana de les cases del carrer Xaró Alt, on antigament va existir la façana principal del Mas Cabanyes . (Sergi Alcalde)

Carreró que comunica el carrer Sant Antoni amb el carrer d'en Pagà i que formava part de l'era del Mas Cabanyes. (Sergi Alcalde)

denominat com a «carrer del Pou»²³, i van anar-ne establint els solars i patis d'ambdós costats.

Lògicament, el rendiment econòmic que se'n treia va cridar l'atenció de la resta de descendents Cabanyes. Així, l'oficial de ploma Francesc Cabanyes i Jover, fill de Francesc, net de Dídac Cabanyes, i besnet de Pau Cabanyes i Valls, es va veure prou fort per pledejar contra l'Església per l'herència dels seus avantpassats. La seva justificació era que Isabel Cabanyes no hauria d'haver pogut disposar en testament de tot el Mas Cabanyes i les seves terres, sinó només de la meitat. Atès que l'altra meitat li pertocava al seu germà Pau, besavi de l'insistent Francesc. Però tampoc es deixava de reclamar el terç que Isabel hauria deixat, de la seva meitat, als seus parents Cabanyes. En definitiva, Francesc reclamava 4/6 parts de tots els béns, deixant sols a l'Església les 2/6 parts restants. El plet es va presentar davant la Reial Audiència de Barcelona el maig de 1780²⁴. Francesc Cabanyes va triar com a procurador i representant seu a Ignasi de Castellar, mentre que el rector escollí Francesc Bosch. Lògicament la denúncia no sols versava sobre la suposada il·legalitat del rector sinó també contra tot el reguitzell de gent que havia adquirit per establiment els patis i còssos de casa, acusant-los que no eren els llegítims propietaris perquè qui els ho havia establert tampoc ho era. D'aquesta manera Ignasi de Castellar al·legava «*Pido y suplico sea adjudicado a mi principal la mitad de dicha herencia, que en el día de su muerte dejó el referido Jayme Cabanyes, y perteneció a Pablo Cabanyes su hijo, bisabuelo de mi parte, y sin perjuicio alguno de dicha mitad la otra tercera*

parte de la que tal vez tuviese libre y que se pudiese disponer dicha Isabel Dalmau y Cabanyes el día de su muerte, y que los arriba nombrados sean citados en causa y en consecuencia condenados en dejar vacía y expedida a favor de mi principal las partes y porciones de dichos bienes que le pertenecen, junto con los Frutos percibidos y podidos percibir»²⁵.

Com és de suposar, el rector hi esmerçà diners i esforços, i es van presentar recursos i més recursos per ambdues parts. Fins i tot Francesc Cabanyes va arribar a aportar 10 testimonis canetencs, d'avançada edat i solvència, d'entre 61 i 82 anys, per tal que testifiquessin al seu favor justificant-ne l'ascendència i no sols la seva legitimitat sinó també de gran part de la resta de descendents Cabanyes²⁶. La causa es prolongà més de 9 anys, fins que finalment el tribunal va fallar a favor de Francesc Cabanyes, després d'un acord entre les dues parts produït el 22 de juny de 1789²⁷. En ella l'ecònom Dr. Dalmau Costa, que actuava de rector, i els mossens protectors Josep Casalins i Castanyer i Bernat Milans acceptaven i prometien «*firmar procura per a renunciar a la dita causa y luego de aceptarla la dita renuncia, entregar als dits Francisco y Joan Cabanyes, y Caterina Orriols y Cabanyes, no sola la possessió dels dits bens, si bé també los fruits percebuts conforme la Reial Sentencia mana*». El que no s'especificava enlloc és que tota la documentació, especialment els pergamins, se'ls va empotar l'església cap a l'arxiu parroquial, on van sobreviure a la guerra civil i els vam poder integrar al Catàleg de Pergamins de Canet, degudament transcrits per la Dra. Carme Muntaner, i que el Centre d'Estudis va aconseguir publicar l'any 2009 dins la desapareguda Col·lecció d'Estudis de Patrimoni de Canet.

Finalitzada la baralla, era hora de fer-ne la repartició. Aleshores, de descendents Cabanyes en sorgiren com a bolets, atès que Pau Cabanyes i Valls també havia mort sense fer testament, i per tant tots els fills i els seus hereus en tenien dret. Com és d'esperar, van aparèixer multitud de personatges Cabanyes, de primer o segon cognom, però no sols canetencs, sinó per exemple mariners de Palamós, passant per sabaters i mariners de Mataró, o mestres d'aixa fins i tot de Barcelona. Aquesta macrorepartició, que intueixo va ser pensada i replantejada per l'oficial de ploma Francesc Cabanyes, es va portar a terme el 7 d'agost de 1790 davant el notari canetenc Josep Llobet. I en els dies successius cada branca va anar-se repartint entre els seus cohereus el que podien. Així no era d'estranyar que a algun sols li pertoqués un cós de casa sense obrar, i el cobrament de dos o tres censals anuals de cases existents. Altres en canvi van tenir més sort per ser descendents d'una branca on no havien tingut tants fills cada generació, i així els va pertocar una major part del «pastís». Entre d'altres destacar

Làpida de la família Cabanyes de Canet. (Jordi Soler)

que el «cap pensant» de la jugada, l'oficial de ploma Francesc Cabanyes²⁸ es va assegurar per a ell tota la muntanya o «*peça de terra vinya, situada a l'indret La Rodalera, part plantada i part erma d'entre 10.000 i 12.000 ceps*»²⁹. Cal tenir en compte que als Cabanyes tampoc els va sortir tan rodona la cosa, atès que entre tots els cohereus també es van haver de fer front a les quantioses despeses que ocasionaren tants anys de plets, i que pel capbaix calculo que esmerçaren més de 1.200 lliures.

En quant a l'última referència sobre Can Xaró o el personatge en qüestió, la situem entrat el segle XIX, quan el 14 de setembre de l'any 1874, el notari d'Arenys Josep Arquer i Grau va prendre inventari dels béns que havien pertanyut a Josep Masvidal Plana i que ostentava el seu fill i hereu Josep Masvidal Cervià. Entre ells figurava «*Un cós de terra o hort per edificar, a la vila de Canet en el lloc vulgarment dit «Camp d'en Xaró» de 5.275 pams equivalents a uns 208 m²*»³⁰. Aquest terreny, l'any 1911 encara pertanyia a la mateixa família, essent titular l'arenyenca Susanna Masvidal Pujadas, filla de l'anterior. Per tant ens especifica que en Xaró era un personatge nominatiu, fet que ajuda a corroborar la sospita de que en Xaró es tractés del «bala perduda» Josep Dalmau i Cabanyes.

¹ Sembla que la dada més antiga d'aquesta família la localitzem l'any 1320, quan en l'homenatge prestat per Simó Guarrell de la parròquia de Sant Iscle a Bernat de Sala d'Arenys de Munt, apareixen com a testimonis els residents a la vall de Canet, «Petrus Vendrel», «Petrus Fugassot» i «Petrus Cabanya». (Biblioteca de Catalunya. Pergami. 35).

² RODRÍGUEZ, Francesc. «Miquel Flaquer i Coloma Saleta, els primers dels «nous» Cabanyes». A: *El Sot de l'Aubó*. Butlletí 65 (2018). Pàgs. 23-25.

³ El 4 d'octubre de 1648, «Jaume Cabanyes, de la vila de Canet de Mar, costa de Gerona, després d'ofrenar trenta rals de caritat per marcès grans té rebudes, i [promet] que quan vullan dorar lo retaule donerà 100 rals».

⁴ De fet Elisabet Torroella, un cop vídua de Jaume Cabanyes es tornarà a casar pels volts de 1665 amb Francesc Puig, pagès de Sant Esteve de Ripollet.

⁵ APC. Batejos L04. Pàg. 57.

⁶ Veure: ALCALDE, Sergi: «El pas de la pesta bubònica de Canet de Mar (1649-1654) i l'origen de l'advocació a la Mare de Déu de la Misericòrdia». A: *El Sot de l'Aubó*. Núm. 53 (Setembre 2015).

⁷ Es refereix al propi Mas Cabanyes i el seu quintà, que aniria des de la Riera Gavarra fins al carrer Caldeta, i des de la Riera Sant Domènec fins a l'horta de Can Manén.

⁸ Es refereix als drets d'establiment que els Cabanyes tenien sobre alguns còssos de cases del carrer Ample.

⁹ Es refereix al paratge conegut com «Ruals».

¹⁰ Arxiu Parroquial de Canet (APC). Plets. Plets 1750-1799. Plet PL-62.

¹¹ Jaume Dalmau, abans de casar-se amb Isabel Cabanyes, havia enviadat de Maria, qui inicialment fou enterrada dins l'església de Santa Maria del Mar, i posteriorment va ser traslladada, vers l'any 1677, al Convent de Sant Agustí de la mateixa ciutat.

¹² Isabel Cabanyes, reclamava 3/4 parts de tota l'herència del seu pare, que com s'ha especificat morí ab-intestat. Creia que li pertocaven per diversos motius: 1/4 part com a filla i cohereva amb els seus 4 germans. Una altra 1/4 com a hereva del seu germà Jaume àlies «Jaume Cabanyes menor», mort solter. I per últim l'altra 1/4 part com germana de Salvador Cabanyes, també mort sense descendència l'any 1698.

¹³ APC. Plets. Plets 1750-1799. Plet PL-62.

¹⁴ Consta que el local on tenien la fusteria era l'immoble propietat de Miquel Berart, segurament prevere i procurador de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona.

¹⁵ APC. Fons Patrimonials. Mas Cabanyes. CAB-01 (116).

¹⁶ APC. Fons Patrimonials. Mas Cabanyes. CAB-01 (51).

¹⁷ Íbidem. CAB-01 (95).

¹⁸ APC. Testaments. L04. Full 446v.

¹⁹ APC. Fons Patrimonials. Mas Cabanyes. CAB-01 (96).

²⁰ Arxiu Històric Fidel Fita d'Arenys de Mar (AHFF). Not. Francesc Duran i Estrader. Any 1731. T-1175. Full s/n.

²¹ Institut d'Estudis Catalans. Diccionari Alcover-Moll. Diccionari català-valencià-balear.

²² APC. Administració. Inventari de Patrimoni. I.P.-02(06). Digitalitzacions Jordi Soler.

²³ Es deia així per l'antic pou que es trobava en el gir que fa aquest carrer en direcció a la Riera Gavarra, un pou que fins entrat el segle XX es va poder veure i que es trobava situat en el mur de la paret de la casa de «Can Santus».

²⁴ APC. Plets. Plets 1750-1799. Plet PL-59.

²⁵ Íbidem.

²⁶ Van ser: Joan Ferrer, de 61 anys. Joan Bauli de 62 anys. Joan Gallart, de 64 anys. Joan Castanyer, de 67 anys. Gabriel Catà, de 67 anys. Miquel Roig, de 71 anys. Bartomeu Roig, de 74 anys. Jaume Milans, de 78 anys. Ramon Fors, de 78 anys. I finalment Sebastià Cirés, de 82 anys.

²⁷ APC. Plets. Plets 1750-1799. Plet PL-66.

²⁸ Sabem que Francesc Cabanyes i Jover era procurador de la família Llauder, Ardèvol, March i Figuerola, propietaris de l'edifici conegut per Can Mir, al carrer Ample, on Francesc hi va residir, i per això possiblement coneixien l'immoble per Can Cabanyes. Aquesta és la raó perquè fins no fa gaires anys es creia que Can Mir hauria estat l'antic Mas Cabanyes de Canet.

²⁹ AHFF. Not. Josep Llobet. Any 1790. T-1229. Fulls 119r a 121v.

³⁰ Arxiu Xavier Mas Gibert. Inventari dels béns de Josep Masvidal i Cervià que foren del seu pare Josep Masvidal i Plana. Notari Josep Arquer i Grau, notari d'Arenys. 14 setembre 1874.